

Aleg 324

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu III. za czas od 1. września 1912 do 30. czerwca 1913.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu III. przydzielone w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 14. lutego 1914 komisji gospodarstwa krajowego zaznacza na wstępie, że sprawa objęcia w zarząd kraju ewentualnie wydzierżawienie dóbr i lasów państwowych pozostaje jeszcze w zawieszeniu i witać należy z zadowoleniem samoistny wniosek wniesiony w tej sprawie do Wysokiej Izby, który skłonić powinien c. k. Ministerstwa do wyrażenia swej opinii co do rezolucyi pod tym względem już tylokrotnie przez Wysoki Sejm wniesionych.

Nie mniej też Komisya gospodarstwa krajowego z ubolewaniem podnosi, że c. k. Ministerstwa sprawę projektu ustawy lasowej tak ważnej dla gospodarstwa krajowego odkładają do załatwienia częściowej reformy władz administracyjnych.

Sprawa ubezpieczenia od wypadków robotników rolnych i lasowych zatrudnionych w Niemczech podniesiona nagłym wnioskiem byłego posła Górskiego i załatwiona uchwałą Wysokiego Sejmu powziętą na posiedzeniu z 28. września 1910 wzywającą c. k. Rząd do bezzwłocznego przedsięwzięcia rokowań z Rządem niemieckim, dotąd pomimo wielokrotnych ponagleń ze strony Wydziału krajowego nie postąpiła — nie otrzymano bowiem wiadomości urzędowych o tych rokowaniach. Ze względu na wzrastające z każdym rokiem wychództwo robotników do Niemiec sprawa ta jest wielkiej doniosłości i komisya wyraża przekonanie, że Wydział krajowy nie powinien ustać w zabiegach celem spowodowania c. k. Rządu do pomyślnego załatwienia rokowań pod tym względem z Rządem niemieckim.

Komisya z uznaniem podnosi, że powołany do życia krajowy zakład reasekuracyjny ubezpieczenia bydła rozwija się pomyślnie i że ludność małorolna przychodzi do przekonania, że ubezpieczenie bydła przy małym nakładzie uchronić ją może od dotkliwych strat zwłaszcza najuboższych. Przypuszczać należy, że przy ponownem rozpowszechnieniu wiadomości o istnieniu tego Zakładu i warunkach tworzenia lokalnych stowarzyszeń liczba tychże szybko wzrośnie, komisya przeto mniema, że Wydział krajowy nie powinien ustać w staraniach w tym kierunku.

Szczepienie ochronne przeciwko różycy świń przeprowadzone dotąd w nieznacznej liczbie miejscowości niewątpliwie przybierze szersze rozmiary, gdy pomyslnie wyniki dojdą do wiadomości szerokiego ogółu, lecz niewątpliwie kwoty przeznaczone na pokrycie wydatków na tych cel, okażą się niewystarczające, i zdaniem Komisji zmniejszyć by się dały, gdyby szczepiankę tańszym kosztem wyrabiano w niedawno utworzonych krajowych zakładach weterynaryjno-bakteryologicznych, których rozszerzenie i lepsze wyposażenie byłoby bardzo wskazane; mogłyby bowiem prócz tej szczepianki wyrabiać tańszym kosztem rozpowszechnione już bardzo sera zastosowane przy chorobach u bydła, które dotąd po bardzo wygórowanych cenach sprowadza się z zagranicy.

Nieuchwalenie przez Wysoki Sejm budżetu na rok 1913 stało się powodem, że Wydział kraj. musiał skreślić rozmaite pozycje wydatków z preliminarza budżetu krajowego na rok 1913, a między temi i subwencje dla organizacji rolniczych z pierwotnie prelininowanej 209.100 K na 80.000 K obniżyć, co niewątpliwie musiało wpłynąć ujemnie na rozwój i odpowiednią działalność tych organizacji. Niemniej a może w wyższym stopniu wpływa na mniej intensywne działalność tych organizacji okoliczność, że c. k. Rząd przyznane subwencje nie asygnuje w odpowiednim czasie. Zdaniem Komisji powinny i krajowe subwencje dla tych organizacji być wydatniejsze, zadania ich bowiem są dla kraju, w którym rolnictwo tak ważną, może pierwszorzędną rolę odgrywa, wielkiej doniosłości.

W myśl powyższych uwag zaleca Komisya Wysokiej Izbie dwie rezolucje pod II a i b.

Odczuta w całym kraju potrzeba gospodarczego wykształcenia kobiet skłoniła Wydział kraj. do podniesienia w preliminarzu budżetu na rok 1914 subwencji na ten cel do kwoty 56.000 K, ażeby choć w części przyjść z pomocą szkołom gospodyń wiejskich założonym bądź to z prywatnej inicjatywy, bądź też przez stowarzyszenia. Zakładanie takich szkół wywołało potrzebę utworzenia zakładu dla kształcenia nauczycielek gospodarstwa kobiecego, który na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu miał być powołany do życia w Miłocinie przy użyciu kapitałów fundacji Towarnickiego za zwrotem z funduszu krajowego w ratach amortyzacyjnych. Komisya z ubolewaniem stwierdza, że założenie tego zakładu uległo zwłoce z powodu niedojścia do skutku układu z fundacją sp. Towarnickiego, można jednak mieć nadzieję, że budowa rozpocznie się w ciągu r. b. Wydział kr. bowiem umieścił w preliminarzu budżetu na rok 1914 na ten cel 100.000 K a ponadto i część funduszu z fundacji s. p. Towarnickiego stanie się płynną.

Pomyślny rozwój szkół gospodarstwa kobiecego powinien zdaniem Komisji skłonić Wydział krajowy do wydatniejszego subwencyonowania ich a między temi i szkoły w Uhercach wieniawskich, która niedawno powołana do życia, daje dowody swej żywotności.

Powyższą intencją kierowana proponuje Komisya rezolucję pod III.

Z uznaniem podnosi Komisya usiłowania Towarzystwa gospodarczego wykształcenia kobiet, które zdołało ofiarnością prywatną doprowadzić do skutku pobudowanie prywatnego Seminarjum dla kształcenia nauczycielek gospodarstwa kobiecego w Snopkowie z kursem 2-letnim. Wniosek Wydziału krajowego umieszczony w preliminarzu budżetu krajowego na rok 1914 zmierzający do przyznania subwencji na utrzymanie w roku 1914 Seminarjum w Snopkowie w kwocie 10.000 K niemniej też poparcie u c. k. Rządu próśby Towarzystwa gospodarczego wykształcenia kobiet o udzielenie na ten cel subwencji państwowej wita Komisya z zadowoleniem.

Zaznacza również Komisya, że inicjatywa Wydziału krajowego w sprawie urządzenia zakładów przeróbki zwłok zwierząt padłych i dobitych zasługuje na uzna-

nie, zakłady takie bowiem nietylko mogą zadość uczynić wszelkim wymogom policyi weterynaryjnej, pozwalając na nieszkodliwe usunięcie zwłok zwierząt dotkniętych chorobami zaraźliwymi, lecz i z drugiej strony mogą zapewnić możliwość uzyskania z nich rozlicznych produktów pożytecznych w handlu, przemyśle i rolnictwie jak rozmaitego rodzaju smarów, nawozów sztucznych i mączki mięsnej do karmienia zwierząt, a temsamem umożliwić korzystniejsze spieniężenie zwłok, o ile pochodzą ze zwierząt dobitych zdrowych i opłacić koszt założenia, jak to dowodzą takie zakłady w Niemczech. Zakład taki przy współudziale Wydziału powiatowego w Rzeszowie ma być tam założony i tylko ogólny zastój ekonomiczny w kraju spowodowany groźbą wojny wstrzymał na razie powołanie do życia tego Zakładu.

Zwrócić należy jeszcze uwagę na poruszoną w sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu III. sprawę krajowego składu publicznego połączonego ze składem wolnym w Krakowie w poprzednich latach przedkładanego w osobnem sprawozdaniu. Po spłaceniu całej pożyczki zaciągniętej w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie na założenie składów publicznych we Lwowie i Krakowie i po skutecznieniu potrzebnych inwestycji osiągnięto w r. 1912 nadwyżkę dochodu w kwocie 1.351 K., co zawdzięczyć należy częstszej lustracji z ramienia Wydziału krajowego i więcej ożywionemu ruchowi spowodowanemu uregulowaniem udzielania zaliczek przez Bank krajowy na złożone w składzie towary.

Na polu podniesienia chowu drobiu współdziałają przy pomocy znacznych subwencji państwowych i krajowych komitety Gal. Tow. gospod. i Tow. rolniczego jakoteż krajowe Towarzystwo chowu drobiu we Lwowie z 14-ma filiami i Towarzystwo chowu drobiu w Jarosławiu. Działalność ta stałaby się intensywniejszą i lepiej zorganizowaną, gdyby dokonano budowy zakładów chowu drobiu we Lwowie i Jarosławiu, już od dawna zaprojektowanych. Co do zakładu tego we Lwowie nie założono dotąd pertraktacyi z c. k. Rządem w sprawie wydzielenia gruntu pod ten zakład, w Jarosławiu zaś Towarzystwo niema dotąd zapewnionej całej kwoty potrzebnej do budowy wypośrodkowanej na podstawie kosztorysu.

Komisya podnosi z uznaniem, że założona z inicjatywy komitetu Gal. Towarzystwa gospodarskiego Gal Spółka zbytu jaj rozwija się pomyślnie, przysparza ona bowiem ludności wiejskiej znaczne korzyści przez wydobycie jej z pod monopolu handlarzy, którzy ustanawiając niskie ceny za produkt skupowany na wsi i po miasteczkach, wykorzystywali ją.

Towarzystwo uprawy tytoniu nie przedłożyło dotąd Wydziałowi krajowemu sprawozdania z działalności na rok 1912/13, z zestawienia jednak ogłoszonego co do ilości plantatorów i przestrzeni wziętej pod uprawę tytoniu w naszym kraju, wynika, że produkcya ta nie wzrasta, a przyczyną tego jest niewątpliwie zbyt niska cena monopolowa produktu w stosunku do tak znacznie zwiększonych kosztów robocizny i wyższa renta ziemi uzyskana przy uprawie buraków cukrowych po założeniu cukrowni we wchodniej części kraju.

Jakkolwiek zapoznać nie można, że w kraju naszym w ciągu ostatnich lat 30 na polu rolnictwa, melioracyi i przemysłu rolniczego działało wiele, zataić się nie da, że pod tym względem w stosunku do innych krajów zostaje szerokie pole do działania i obmyślenia należy odpowiednie środki i sposoby, by działalność ta stała się intensywniejszą i szybciej do celu prowadzącą. Komisya mniema, że byłoby wskazaniem dla bliższego zastanowienia się pod tym względem zwołać naradę składającą się z delegatów organizacji rolniczych i rolników tak większej jak i mniejszej własności i w myśl tego umieszcza rezolucyę pod IV.

Na podstawie powyższych uwag komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu III. za czas od 1 września 1912 do 30 czerwca 1913.

II. a) Sejm wzywa c. k. Rząd, by celem umożliwienia prawidłowej działalności organizacyi rolniczych podejmowanej przez nie w interesie rozwoju rolnictwa bezwzględnie asygnował organizacyom tym zaległe subwencye i udzielał odpowiednie zaliczki;

b) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by wziął pod rozwagę, czy nie należałoby podnieść subwencyje z funduszu krajowego dla głównych organizacyi rolniczych, jak c. k. galic. Towarzystwo gospodarskie, c. k. Towarzystwo rolnicze, Kółka rolnicze i Silski gospodar, jakoteż dla innych na specjalne cele związanych, na podstawie sprawozdań z działalności przedłożonych Wydziałowi krajowemu i przez tenże zbadanych i ocenionych.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by udzielał wydatniejsze subwencye szkołom gospodyń wiejskich i między temi i szkole w Uhercach weniawskich;

IV. Sejm wzywa Wydział krajowy, ażeby zwołał naradę celem zastanowienia się nad sposobami podniesienia rolnictwa i przemysłu rolniczego we wszystkich kierunkach, z uwzględnieniem przedstawicieli mniejszej własności.

Przewodniczący:

Konopka.

Sprawozdawca:

Schnell.